

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВАЖЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ САМОВИХОВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Самовиховання як особистісна характеристика виникає тоді, коли людина підготовлена і замислюється над своїм майбутнім, виявляє самостійність у своєму повсякденному житті. Самовиховання відбувається під впливом всієї сукупності виховних факторів, що включають і виховну роботу в освітньому закладі та моральну соціалізацію в сім'ї, і представляє той необхідний етап у вдосконаленні особистості, коли йде активна робота над собою. У цей період особистість усвідомлює свої недоліки і співвідносить їх зі своїми перевагами, в неї виникає бажання виправити недоліки у своїй поведінці, характері.

Робота з самовиховання починається з самоаналізу, усвідомлення своїх успіхів і невдач, із невдоволення собою, що виникає в процесі порівняння своїх результатів діяльності з досягненнями інших людей, оцінки своїх вчинків, аналізу своїх психічних станів, переживань. На основі отриманих даних про свою особистість у людини починає формуватися вже вольовий компонент, що визначає самовиховання, як уміння ставити перед собою певну мету та прагнення її досягати. З появою мети формується і внутрішнє бажання її досягти. У цьому грамотне досягнення мети передбачає наявність контролю, що формує самоконтроль. Тобто особистість усвідомлює те, що зроблено, а що ще не зроблено або зроблено погано, контролює себе і оцінює результати виконання поставленого завдання. При цьому не варто забувати і про мотиви. До самовиховання можуть спонукати як зовнішні впливи (наприклад, ідеологічні та моральні вимоги суспільства, вимоги колективу та окремої особистості), так і внутрішні (матеріальні та духовні потреби, особисті інтереси людини). Як і будь-яка діяльність, самовиховання формується мотиваційною сферою, цілями, способами досягнення та досягнутими результатами.

Цілі самовиховання можуть бути різними: починаючи з самоствердження і закінчуючи самовдосконаленням. Враховуючи цей факт, можна говорити про те, що цілі завжди відрізнятимуться стосовно різних аспектів самовиховання. Наприклад, можуть бути такі цілі: розвинути в собі певні особистісні якості; покращити психічні процеси (мислення, уява, пам'ять); вдосконалити можливості; сформувати вміння комунікувати; виробити конкретні навички, необхідні для здійснення тієї чи іншої діяльності та багато інших. При цьому можуть бути поставлені умовно «дрібні» цілі як похідні від глобальніших, наприклад, таких як прагнення керувати, підкорятися чи співпрацювати з іншими, а також під впливом сучасних трендів: «Зараз усі займаються самовихованням. Нині це модно».

Самоосвіта особистості тісно пов'язане з самовихованням і вважається однією з його частин. У чому полягає цей взаємозв'язок? Для більшості здобувачів освіти на сьогодні характерна тенденція до постійного самовдосконалення, прагненню розвивати одні якості особистості і викорінювати інші, тобто здобувачі освіти займаються самовихованням. Вони ставлять перед собою певні цілі та докладають усіх зусиль для їх досягнення. При вирішенні поставленої задачі використовуються різні методи та засоби, у тому числі самостійний пошук та обробка знань. Активізація прагнення здобувача освіти до самовиховання та самоосвіти – невід'ємна частина підготовки майбутніх спеціалістів у закладах вищої освіти.

Під керівництвом: ас. каф. ПММО, О.В. Литвин